

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 27.09.2023. Nr. 17/6-3

Atzinums par 2023. gada 12. septembra iesniegumu Nr. 38/6-1 par 11. septembra raidījumā “V.I.P.” izskanējušo informāciju.

2023. gada 12. septembrī Latvijas sabiedrisko mediju ombuds Anda Rožukalne (turpmāk tekstā arī – ombuds) saņēma [...] iesniegumu (turpmāk tekstā – Iesniedzējs vai Iesniegums) par VSAI “Latvijas Televīzija” (turpmāk tekstā – LTV) programmā “LTV1” 2023. gada 11. septembrī pārraidītajā raidījumā “V.I.P.” (<https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/11.09.2023-vip-latvijas-universitates-un-rigas-stradina-universitates-studenti-otrais-pusfinals.id304656>) pausto Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes politikas zinātnes programmas studenta Emīla Reiņa Ābeles izteikumu par Itālijas premjerministri Džordžiju Meloni un raidījuma vadītāja Uģa Joksta rīcību.

Lai sagatavotu atzinumu, ombuds no 2023. gada 13. septembra līdz 27. septembrim izvērtēja Iesniegumā minēto raidījumu un uzdeva jautājumus LTV galvenajai redaktorei un raidījuma vadītājam Uģim Jokstam.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

konstatē:

[1] 2023. gada 12. septembrī saņemtajā [...] Iesniegumā pievērsta uzmanība programmas “LTV1” raidījumā “V.I.P.” izskanējušai spēles dalībnieka replikai par Itālijas premjerministri Džordžiju Meloni.

Iesniedzējs vērs uzmanību, ka spēles izskaņā raidījuma vadītājs Uģis Joksts vienai no studentu komandām demonstrēja sievietes attēlu un lūdza uzminēt, kas ir šī sieviete.

Kad komanda nespēja atbildēt uz jautājumu, tika paziņota pareizā atbilde, ka tā ir Itālijas premjerministre Džordžija Meloni. Pēc tam “students iesmējās un nosauca šo sievieti par mazo fašisti” un šo repliku nekā nepaskaidroja, teikts Iesniegumā.

Iesniedzējs vaicā, vai ir pieņemami sabiedriskajā TV Itālijas premjeri, kura atbalsta Ukrainu, palīdz Ukrainas valstij, saukt par “mazo fašisti”?

Skaidrojot Iesnieguma būtību, Iesniedzējs raksta sekojošo (citātā saglabāts Iesniedzēja rakstības stils – *aut. piez.*): “Vai spēles vadītājs pēc spēles ieraksta, konkrēti aizrādīja jaunajam studentam par to ka tv studijā publiski nedrīkst šādi apsaukties, jo ja students būtu itālijā tv studijā un šādi apsaukatos, tad puisimk draudētu tiesas darbi, paskaidrošu, Itālijas Premjerministre tiesā iesūdzēja grupas Placebo Solistu braienu molko jo viņš georgiju meloni nosauca par Fašistu, un ja tiesa atzīs viņu par vainīgu tad viņām nāksies maksat 5000 eiro lielu naudas sodu! VIP spēles vadītāj Uģi Jokste, ko jūs darīsiet no savas puses lai tv studijā neatkartotos šādi incidenti? Jo mkan nebija patikami šo visu skatīties.”

[2] Ombuds 2023. gada 14. septembrī nosūtīja LTV vēstuli Nr. 34/6-2 un lūdza sniegt atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Atbildot uz ombuda vēstuli, 2023. gada 26. septembrī ir saņemta LTV vēstule Nr. 181/1-6.2, kurā sniegtas LTV atbildes uz ombuda uzdotajiem jautājumiem.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda

Rožukalne

secina:

[3] Ombuds ir saņēmis [...] Iesniegumu, kurā pievērsta uzmanība LTV raidījuma “V.I.P.” vadītāja Uģa Joksta rīcībai, kad spēles dalībnieks izsaka repliku par Itālijas premjerministri Džordžiju Meloni, nosaucot to par “mazo fašisti”.

Izvērtējot Iesniegumā minēto raidījumu, secināms, ka Iesniedzēja sūdzība attiecināma uz spēles epizodi, kas skatāma no ieraksta 33:50 līdz 35:15 minūtei (konkrētā frāze izskan raidījuma 34:57-34:59 minūtē) un izsauc studijā emocionālas reakcijas (smieklī, ķiķināšana, frāzes atkārtošana).

[4] LTV savā atbildes vēstulē uzsver, ka par “mazo fašisti” Itālijas premjerministri Džordžiju Meloni nosauca spēles dalībnieks. “Tā kā šis ir izklaides raidījums un nebija veidots konkrēti par Meloni, raidījuma vadītājs neattīstīja diskusiju par Meloni bijušajiem vai pašreizējiem politiskajiem uzskatiem. Par Meloni politisko darbību daudz ir raidījuši un rakstījuši starptautiskie mediji, tostarp ļoti bieži lietojot

apzīmējumus “neofašistisks” vai “fašistisks”, runājot par Meloni politiskajām izvēlēm,” savā atbildē norāda LTV galvenā redaktore Sigita Rože. Arī citi materiāli, piemēram, Dž. Meloni dzīves gājuma dažādas versijas liecina par viņas saikni ar galēji labējiem politiskiem spēkiem, viņa raksturota arī kā ar neofašistiskām saknēm saistītas partijas līdzdibinātāja (<https://www.britannica.com/biography/Giorgia-Meloni>).

Sigita Rože norāda, ka šo raidījuma epizodi ir izskatījusi arī LTV redkolēģija, kas Iesniedzēja minētajā situācijā nav saskatījusi Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju pārkāpumu. Redkolēģija gan ir atzinusi, ka, “iespējams, raidījuma ierakstā konkrēto frāzi varēja neatstāt. Raidījums nav politisks, un auditorijas daļa, kas neseko Meloni gaitām, varēja šo piezīmi nesaprast vai pārprast bez atbilstoša konteksta un skaidrojuma”.

Atbildot uz ombuda jautājumu par to, kāda kopumā ir LTV pieeja, kad informācijas avotu vai izklaidējošu raidījumu viesu viedokļos ietverti un izskan tādi vārdi, kas vēsturiskā konteksta dēļ uzskatāmi par emocionāli uzlādētiem (nacisti, fašisti, okupanti, genocīds utt.), Sigita Rože skaidro, ka “LTV nav “aizliegto vārdu” saraksta, jo to lietojamības atbilstība ir skatāma, vadoties no sarunas konteksta, raidījuma satura un citiem aspektiem”. “Īpaši Ukrainas kara situācijā tādi vārdi kā “fašisti”, “genocīds”, “okupanti” u.tml. izskan mediju saturā. Krievijas brutālais karš Ukrainā veicina emocionālas izpausmes. Sabiedrisko mediju kara un konfliktu žurnālistikas vadlīnijās arī žurnālistiem nav liegts paust emocijas. Turklāt jāņem vērā, ka nereti tieši šie jēdzieni visprecīzāk atspoguļo realitāti,” teikts LTV atbildē.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

vērš uzmanību:

[5] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LTV Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai iesniegumā pausto viedokli. Ombuda pienākums ir respektēt sabiedrisko mediju redakcionālo neatkarību un vērtēt to darbības un satura atbilstību pašregulācijas aktiem.

Ņemot vērā augstāk minēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds

Anda Rožukalne

atzīst:

[6] Analizējot raidījuma "V.I.P" epizodi, kurā izskan Iesniegumā minētā un, pēc Iesniedzēja uzskatiem, neatbilstošā frāze, spontāni reaģējot uz Itālijas premjerministres Džordžijas Meloni vārdu, nav pārkāptas Latvijas sabiedrisko mediju Redakcionālās vadlīnijas.

Novērtējuma pamatā ir šādi argumenti:

- Raidījuma vadītājam nav pienākums un nav tiesību ierobežot raidījuma dalībnieku vārda brīvības izpausmes, ja tās nepārkāpj Redakcionālo vadlīniju vērtības un principus. Vienlaikus vadītāja uzdevums šajā raidījumā neietver ar satura ietekmēšanu saistītas reakcijas uz dalībnieku politiskajiem uzskatiem, vērtību jautājumiem vai izteiktajām attieksmēm, kas izskan visos erudīcijas spēles posmos un pārraidēs.
- Katrā formātā nav iespējams iekļaut visa veida papildinformāciju un plašus skaidrojumus par katra dalībnieka izteiktajiem vārdiem; konkrētais gadījums līdz ar to vērtējams formāta mērķu kontekstā.
- Raidījuma dalībnieks, līdzīgi kā pats un pārējie dalībnieki par citiem uzdotajiem jautājumiem šajā raidījumā, izteica savu emocionālo attieksmi, izsakot tipisku, ar konkrētās politiķes darbību saistītu, sarkastisku vērtējumu. Iesniegumā minēto frāzi var uzskatīt par dalībnieka viedokli, kas kopumā iekļaujas politiskās komunikācijas un cilvēktiesību diskursā, kas pamato plašākas vārda brīvības robežas attiecībā uz ietekmīgiem politiķiem, kuri tiecas pēc popularitātes un kam ir iespējas noteikt sociāli būtiskus procesus.
- Konkrētā iesnieguma pamatideju apspriešana LTV Redkolēģijā liecina par LTV atbildīgu attieksmi, vērtējot dažādas LTV satura daļas, formātu īpatnības un to iespējamo ietekmi uz sabiedrību.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(paraksts)*

Anda Rožukalne

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU